

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

21

Emnenr. 2

Fylke: N= Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Frol

Emne: Transport av høy

Bygdelag:

Oppskr. av: Arne Vardeaug

Gard: Sørholt

(adresse): Levanger

G.nr. I3 Br.nr. 7

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja for det meste.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Når det gjeld fjellslått, så er det nå kring 30 år sidan det var noe slikt i Frol, og der var eg ein med dei siste som var med paa dette. Noe anna utslår har vi ikkje i Frol. På slutet var det berre småbruk som slo i fjellet både på myrane, og på sætervollar som ein kunne få leige (som ofte gratis eller sers billig).

Det hende ofte at hestlause folk drog høyet heim på kjelke. I eldre tider (kring 1880/) fortalte mor og om dei køyrd heim høy med okse.

På sæter=vollane vart høyet hatt i "buer" og ofte tyrka på hesje og køyrd til bua på "tredrag=slea" med faste "krøkler" bak og framme. Ein hadde ofte stong som ein festa i framre krøkle med vidje og så reipa det ned bak med reip.

På myrer vart høyet breidd på staden. Fra skogkantar vart det bore fram. (breiaren ofte kvinner skulle raka det i hop i små dunger~~ek~~ og slåttaren skulle bera det fram). Når det var turtt vart det bore til stakken som kjemmer. Ein brukte store, kraftige river. Kjemmena skulle vera så tjukk at ho gjekk i kneet og så ~~frei~~ som ein rokk med riveskaftet. Det var då ei kunst å få kjemmena opp på vingstre aksla og ho vart stødd av riva. Kjemmene skulle leggast i ei viss orden i stakken.

aspects = И

5

107

Treatment vs Standard

500

Vereinigte Staaten

13

Teague

• ॥३॥ जे तो न

Wär der Begriff "Kritik" nicht so verbreitet, es könnte sich leicht auf eine Kritik des sozialen oder politischen Systems beziehen. Aber wenn man die Kritik als kritische Auseinandersetzung mit bestehenden gesellschaftlichen Strukturen und Machtverhältnissen ansieht, dann ist sie ein zentraler Begriff der sozialen Theorie und Praxis.

Die Kritik kann verschiedene Formen haben:

- 1. Kritik als Analyse: Eine kritische Analyse untersucht bestehende gesellschaftliche Strukturen und Prozesse, um deren Probleme und Konflikte aufzudecken. Sie zielt darauf ab, die Ursachen von Ungleichheiten und Diskriminierung zu erläutern und mögliche Wege zur Verbesserung zu eröffnen.
- 2. Kritik als Kritik: Eine kritische Kritik ist eine kritische Auseinandersetzung mit anderen kritischen Theorien oder Theoriegruppen. Sie untersucht, welche Theorie besser ist und welche Theorie besser passt. Beispiele für solche Kritiken sind etwa die Kritik des marxistischen Sozialismus an der liberalen Marktwirtschaft oder die Kritik des postmodernen Denkens an der modernen Kultur.
- 3. Kritik als Praxis: Eine kritische Praxis ist eine praktische Auseinandersetzung mit gesellschaftlichen Problemen. Sie zielt darauf ab, bestehende gesellschaftliche Strukturen zu verändern und neue gesellschaftliche Strukturen zu schaffen. Beispiele für solche Praktiken sind etwa die Kritik des kapitalistischen Marktes an der sozialen Ungleichheit und die Kritik des sozialen Kapitalismus an der sozialen Segregation.

Die Kritik kann verschiedene Formen haben:

- 1. Kritik als Analyse: Eine kritische Analyse untersucht bestehende gesellschaftliche Strukturen und Prozesse, um deren Probleme und Konflikte aufzudecken. Sie zielt darauf ab, die Ursachen von Ungleichheiten und Diskriminierung zu erläutern und mögliche Wege zur Verbesserung zu eröffnen.
- 2. Kritik als Kritik: Eine kritische Kritik ist eine kritische Auseinandersetzung mit anderen kritischen Theorien oder Theoriegruppen. Sie untersucht, welche Theorie besser ist und welche Theorie besser passt. Beispiele für solche Kritiken sind etwa die Kritik des marxistischen Sozialismus an der liberalen Marktwirtschaft oder die Kritik des postmodernen Denkens an der modernen Kultur.
- 3. Kritik als Praxis: Eine kritische Praxis ist eine praktische Auseinandersetzung mit gesellschaftlichen Problemen. Sie zielt darauf ab, bestehende gesellschaftliche Strukturen zu verändern und neue gesellschaftliche Strukturen zu schaffen. Beispiele für solche Praktiken sind etwa die Kritik des kapitalistischen Marktes an der sozialen Ungleichheit und die Kritik des sozialen Kapitalismus an der sozialen Segregation.

skulle stakken sitta ihop. Når ein ikkje rokk opp lenger vart høyet lagt attved stakken, til ein hadde alt samla og då vart stakken ferdi = laga. Det nærmeste høyet kunne ein eller to skuva til stakken med rivene. Kjemmevarane var så store at det var nok med 24 stykker i ein stakk. Og ein stakk skulle måta til eit godt vinterlass på ein 350 a' 400 kg.

Dei andre soørdsål unner 2 er ikkje aktuel for utslått i Frol. Det trefte då inn under høying heime at småbrukarar brukte trillbåre, både vanlege trillbårer og serskilde trillbårer, samt og berebårer. Men nokon fast form eller type, kjenner eg ikkje til. Barn deltok og deltar i den utstrekning dei dug. På fjellet var barn aldri med den tid eg hugser, annan en litt til raking på settrane.

Høyet frå fjellet vart heimkøyrd på vinterføret.

For å køyra inn høyet heime på var det før vanleg å brukte langvogn, med krøkler på framme og bak. Nå kjem darrisvognane meire i bruk. Dei og har krøkler. Men innagen har grinner på sidane.. Eg har før høyrd at ~~lik~~ tig gamle folk har sakt "høyslæddå" om høyvognane. Og eg har sett slike sleder som eg nemte frå setervoller, og på gardar oppimot fjellet i Frol.

Vanleg sommerlass av høy er rekna til ca. 250 kg av korn ein 10 staur a' 10 band.

Eg har høyrd at fyrste lasset eller børa av høy skulle helst dragast inn av hodyr eller berast inn av kvinner. Eg kan hugsa at mor bar inn ein høytapp fyrst, når vi hadde hanndyr for lasset. Det skulle verta meire hodyr millom lam og kalvar då.

For å festa laset vert no, som før, brukte stong som er festa i fremre krøkle og vert reipa ihop bak.

Har aldri sett eller høyrd om meire enn ein hest for høylassa.

3

Når folk hadde høy i fjellet fanten på sætrar eller på myrar) så snakka dei seg ilag og strauk tilfjells når veret og føret var laglegt. Det var ofte straks det fraus opp om hausten og ofte med svert lite snø. Fekk dei ikkje heim alt høyet då, så vart det og ta det på seivinteren når snøen hadde sett seg noko. Ein brukte då ofte tryger av ymse typar på hestane.

21

Eg skal skildra heimkjøring av høy frå lang-fjellet:

År 1911. Hestane er godt stelt om kvellen. Sledene er ordna, med doble rein bak og framme (tong) og med 3 lange tverreip. Oppå sleden ein 10-12 lange bjørke-svoger ("riltrer"). Dertil ein pose med havre og kanskje tryger.

Om morgonen i 2-3 tida vert hestane i beit av to ungguttar Og så ber det i veg opp gjennom skogane. Etter ein time eller to kjem ein opp på fjellet. Trygane må kanskje på ~~sæxdetx~~ er det djup fast snø, går ikkje hestane før. Gamle "Bruna" som går først er Heilt stø på vegen. Gutane sveiper seg så inn i kvar sin hundskindspels og legg seg på sleden og sov. Når det er heilt ljost er dei framme ved stakkane. Dei kjører så til kvar sin stakk, og ordner seg til. Hestane vert fråspend og får av høyet i stakken.

Sleden vert grave ned i snøen. Skjærerne vert oppreist på skrå framme og to staurer vert sett ca. ein $\frac{1}{2}$ m frå sleden bak. To staurer vert lagt tvert over sleden og på stauren legg ein ei svoggo på kvar sida av sleden. Så vert høyet lagt på. når ein har lagt på litt så må ein arbeida ilag. Når alt høyet er på, tar ein og sett åt tonga sers godt. Ein har dobbelt råip i millom. No tar ein vekk staurane bak og løper ned skjærerne. Ein legg så svogerne opp på lasset og sett åt reipa noko. No trekker ein svogene ned, og på kvar sive, dei som ligg på sleden vert trekt litt opp. Så må reipa settast åt sers godt. Litt vert det å pussa opp og dytta i laset. ^{Men om det er ikke lenger lass} No skal lassa sjå ut som ein båt med breie ender, og gå både framom og attom sleden. Lessinga må helst ikkje ta over 1 time. Det vert så og køyra ein time eller så. Ein er då under nokre tunge bakkar. Så kokar ein kaffe og et. ^{Men om det er ikke lenger lass} Hestane får hvren. Men om Ein $\frac{1}{2}$ time så er det i veg att. No byrjar det å koma inn fleire lass frå sidane. Men gutane vil helst vera først, For ikkje alle kan lessa eit høylas. Dei ligg og veltar og møest på alle vis. Gutane kjem opp bakkane og hestane går mykkje i tråv. Gutane kastar seg hit og dit oppå lasset for å halda det på rett kjøl. Dei kjem greidt nedgenom skogane før det vert for myrkt. Lassa vert køyrd oppå lemmen, (då ofte med to hest). Dagen etter vert det å ha av lassa og kvila ut. Tridje dagen vert det å ta ut på nyttat. Det er om å nyitta føret og den oppbrøytte vegen. Det hender og at føret er slik første turen at ein må leita seg fram til ei sæter for å natta over, då kan det verta hustre. Noko slik var det, då eg som 20 åring ilag med ein yngre kamrat køyrd høy. Eg hadde lært av far.

21